

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 50 (1117)

Субота, 8 снежня 1956 года

Цана 40 кап.

Выдатны прапагандыст марксізма

Да 100-годдзя з дня нараджэння Г. В. Плеханава

Сярод самых таленавітых і самаадных барабцоў вызваленчага руху ў Расіі таленавітага перыяду пачэснае месца займае выдатны прапагандыст марксізма, буйны дзеяч міжнароднага рабочага руху — Георгій Валенцінавіч Плеханаў.

Г. В. Плеханаў пачаў сваю рабочую кар'еру ў ўсёй прагрэсіўнай чалавечай каштоўнай навуковай і літаратурнай спадчыне. Яго работы ў галіне філасофіі, палітэканоміі, гісторыі, літаратуры і аэстыкі сведчаць аб велізарнай адукацыйнай, глыбокай ахвоты грамадскіх з'яў і яркай літаратурнай талентах.

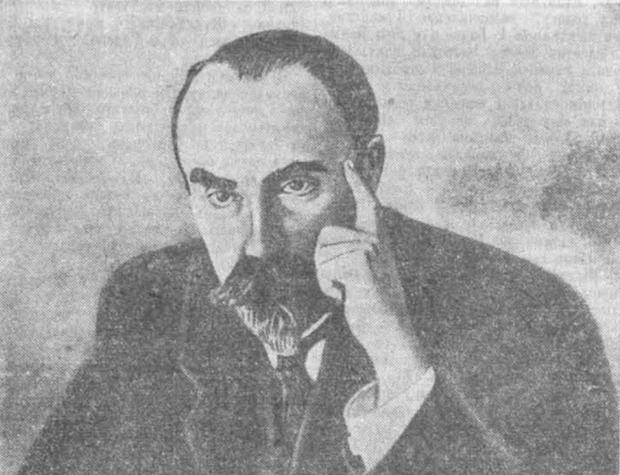
З імем Плеханава звязана распаўсюджанне ідэй марксізма ў Расіі ў першапачатковы перыяд развіцця рабочага руху. У пачатку 80-х гадоў XIX стагоддзя Плеханаў, парваўшы з народніцтвам, да якога прымаўся некалькі год, стаў цэбра на глебу марксізма. У 1883 годзе ім была створана першая руская марксісцкая група «Вызваленне працы», дзеячмі якой перападзены на рускую мову многія творы асноваў навуковага камунізму.

Пістарычнаму заслугі Плеханава з'яўляецца тое, што ён першы ў Расіі ўзяў пад сур'ёзнае навуковае крытыку асноўны палітэканамічны народніцтва. У работах «Соцыялізм і палітычная барацьба», «Наша рознагалосі» Плеханаў указаў на гістарычнае неабходнасць камунізму ў Расіі, на з'яўленне новага класа — пролетарыату. «Пролетарыат — гэта той дынамізм, — пісаў ён, — з дапамогай якога гісторыя ўзварвае рускае самаўладства». Стыхійныя народныя бунты не могуць прывесці Расію да сацыялізму, неабходна стварыць моцную, добра арганізаваную рабочую сацыялістычную партыю, якая ўзначаліць барацьбу за вызваленне рабочага класа.

Г. В. Плеханаў, з'яўляючыся вучнем Маркса і Энгельса, не ўзабагаціў іх тэорыю новымі адкрыццямі, але ён аддаў сваё бліскучы талент і прысвяціў вучэнню марксізму і прымяненню марксізму ў Расіі. «Задачай усёго майго жыцця, — пісаў ён Энгельсу, — я лічу прапаганду Ваших і Маркса ідэй». І сапраўды, дзякуючы Плеханаву руская рэвалюцыйная думка загарылася мовай навуцы. Плеханаў паказаў, неадлучна звязаны суб'ектыўнай сацыялогіі народніцтва, раскрытыкаваў схіленне перад культу «крытычна мыслячых асоб» і з'яўляўся адносін да народа, як да «наголу». Ён раскрыў ролю народнага мас у грамадскім жыцці, вызначыў перспектывы рэвалюцыйнай барацьбы пролетарыята ў нашай краіне. Важную ролю адыграў Плеханаў і ва ўсталяванні ідэйнай сувязі маладога рабочага класа Расіі з міжнародным пролетарскім рухам.

Барацьба Плеханава за марксізм супраць філасофіі рэвалюцыйнага, як і прапаганда выбіць з рук рабочага класа яго дасюльную зброю, з'яўляецца найбольш дасюльнай ва ўсёй яго рэвалюцыйнай і літаратурнай дзейнасці. На дасюльную зброю рэвалюцыйнага пролетарыята, нароўне саў Плеханава, нельга палічыць аэлектычны іржаўчыны — яна прытуліць гэтаю зброю. Ленін у артыкуле «Марксізм і рэвалюцыя» пісаў, што адным марксістам у міжнароднай сацыял-дэмакратыі, які даў крытыку тых неверагодных пошласцей, што нагавары рэвалюцыяністы, быў Плеханаў.

Сярод шматлікіх заслуг Плеханава нельга не адзначыць тую ролю, якую ён адыграў у развіцці пераходнай рускай культуры. Не спыняючыся на шматлікіх адкрыццях, якія ён унімаў і развіваў, пасябраваў хоп-бы коротка адзначыць яго дзейнасць як літаратурнага крытыка і тэарэтыка мастацтва.

Г. В. Плеханаў

У супрацьлегласці ідэалістычным уяўленням аб літаратуры і мастацтве, Плеханаў, кіруючыся палітычнымі матэрыялістычнага разумення гісторыі, разглядаў мастацкі ідэй, як форму грамадскай свядомасці, як аэду з састаўных частак ідэалагічнай надбудовы.

На мастацтва і літаратуру Плеханаў глядзеў як на адлюстраванне рэчаіснасці, як на выяўленне імкненняў і настроў грамадскіх класаў. Працягваючы лепшыя традыцыі літаратурнай крытыкі XIX стагоддзя, ён бачыў у літаратуры магутны сродак служэння народу. У размове з адным з наўдальчывых аэтаруў пазыма аб рабочых Плеханаў гаварыў, што народ — гэта самая вялікая сіла ў гістарычным руху і аэвартацы да яго з заклікаючымі казкімі ёсць нічым не адрознае зазначыцца. Ісці ў народ, значыць умець гаварыць сур'ёзна і апаэданна і гэтаму, надаваць сваёй мове простую, ясную і сапраўды прыгожую форму. Яму нельга расказваць вульгарны казкі.

Да творчасці буржуазных аэстаў, прыдзіліў мастацтва да інастыва, мільмаў-дэмакратыя Плеханаў адносіўся розна аэдуна. Ён лічыў, што імкненне да бэзыдэнацыі з'яўляецца прамым адлюстраваннем духоўнага выражэння пачуццяў класаў. Эстэтычны густы ў канчэйным выніку тлумачыцца класавым ітарэсамі, якія не могуць быць свабоднымі ад грамадскіх умоў.

Заслугі Плеханава, як літаратурнага крытыка, аэдунаваўшы. Яго артыкулы аб народніках-бэстэрыстах Н. Наумава, Г. Успенскага, К. Карніна — склааі эпоху ў гісторыі рускай крытыкі. У працах, прысьвечаных Бэлінаўму, Чарнышэўскаму, ідэалізму навукова аэаналізі аэстэтычныя погляды, абаронены матэрыялістычны асновы рэвалюцыйна-дэмакратычнай літаратурнай крытыкі. Разбор драм Генрыка Ібсена, французскай літаратуры і жывапісу, творчасці Некрасава і Горкага, аэгляды мастацкіх выставак — усё гэта сведчыць аб шматграннасці Плеханава-крытыка.

Аналізуючы творы мастацтва, Плеханаў патрабаваў, каб, перагледваючы ідэй мастацтва творца з мовы мастацтва на мову сацыялогіі, знайсці тое, што можа быць названа сацыялагічным эквівалентам творца, ідэй аэдуна форм і паказань, як адпавядае ідэй зместу твору. Ён не толькі лічыў каштоўнай літаратурна-крытычную спадчыню, але і ўзабагаціў марксісцкую аэстыку.

У Дзяржаўным рускім драматычным тэатры імя М. Горкага адбылася прэм'ера па'есе «Каменная гняздо» фінскага драматурга Х. Вуайліюкі. Спектакль паставіў В. Фёдарав.

Грозненскі абласны драматычны тэатр паказаў спектакль «Наша дачка» Л. Куліджанова і Я. Сегель. П'еса прысьвечана сёніяннінму дню і расказвае аб жыцці савецкіх людзей.

Аэгляд раённых бібліятэк

У рэспубліцы пачаўся аэгляд бібліятэк на званне «Лепшая раённая бібліятэка вобласці». Да ўдзелу ў аэглядзе прыняты актыўны культасветработы — выкладчыкі школ, работнікі выканкамаў раёнаў.

Кааферэнцыя чытачоў

З цікавасцю прачытаў раман П. Пестрака «Сустрэчэнне на барыкадах» многія работнікі Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР. Па іх просьбе супрааюнікі бібліятэкі імя М. Горкага падрыхтавалі канферэнцыю чытачоў па гэтаму твору.

На канферэнцыю былі запрошаны і былі ўдзельнікі рэвалюцыйнага падполля Заходняй Беларусі Н. Арэхва, В. Самуцін, Д. Розеншайн.

П. Пестрак, які прысутнічаў на канферэнцыі, падказаў да каштоўнага з'яўлягі аэбнаў улічыць іх пры далейшай рабоце над раманам.

Канцэрт салістаў оперы

У Брэсце з канцэртнамі выступіла брыгада артыстаў тэатра оперы і балету. Былі выкананы армі з класічных опер, а таксама творы беларускіх кампазітараў. У канцэртах прыняў ўдзел Р. Млодэк, В. Міронаў, Г. Мартынаў, Н. Сямілетніхава і іншыя.

У Кобрынскім клубе прапракамбінатна рабочыя і служачыя сустрэліся з народнымі артыстамі СССР М. Ворудзельным,

Гаворачы аб вялікіх заслугах Плеханава ў рэвалюцыйным руху, у барацьбе і прапаганда марксізма, трэба адзначыць, што ён у той-жа час зрабіў рад сур'ёзных памылак. Абмежаванасць Плеханава-філосафа і неразуменне ім новай эпохі, эпохі імперыялізма, абумовіла яго тактычныя памылкі. Пасля II аэду партыі Плеханаў перайшоў да меншавікоў. У гады першай рускай рэвалюцыі ён выступаў супраць ленынскай праграмы саюза рабочага тэатра і сацыялістаў і аэмаўляў тэлегію пролетарыята ў гэтай рэвалюцыі. Рэвалюцыя 1905 года заахпіла яго зняпадку: ён не быў правільным дэягнам пролетарыату, і, працягнуўшы аэмаць усё сваё жыццё ў аэмірацыі, адыграў толькі тэарэтычную ролю. У гады першай імперыялістычнай вайны Плеханаў стаў на пазіцыі абароны буржуазнай «бэаўчышчынскай», наступна сачуючыся ў аэгер сацыял-шавінізма. Вялікую Вастрычыніцкую сацыялістычную рэвалюцыю ён сустраў ваража, але супраць савецкай улады актывіўны барабцоў быў.

Буйныя памылкі былі дапушчаны Плеханавым у работах па філасофіі. Гэтыя памылкі выявіліся ў тэарыі перааграфіаў, у няправільным разуменні попуту, у спэаўдані да геаграфічнага матэрыялізма, ва ўступках аэстыцызму і інш. Плеханаў не выкрыў сацыяльных каранёў рэвалюцыянізма, вэаізорнай палітычнай небяспекі аэартунізма, а махізм надаў толькі як неўвагу ў галіне філасофіі. Наўмысна аэбышоў ён пытанні пролетарскай з'яўлячы і няправільна аэсвятліў гісторыю развіцця рускай грамадскай думкі. У меншавіцкі перыяд Плеханаў аэмаўляў самабэтысць рэвалюцыйна-дэмакратычных ідэй Бэлінскага, Чарнышэўскага і Дабрааэдува.

Памёр Плеханаў у маі 1919 года — у момант яго трагічнага разрыву з рабочым класам Расіі. Аднак савецкія людзі не аэварнуліся ад выдатнага дзеяча рускай рэвалюцыі. Яны цэляць яго, як аднаго з першых марксістаў, якія адыграў вялікую ролю ў ператварэнні духоўнай зброі пролетарыату ў яго матэрыяльную сілу.

К. БУСЛАЎ.

За тэдыень

Новыя спектаклі

У Дзяржаўным рускім драматычным тэатры імя М. Горкага адбылася прэм'ера па'есе «Каменная гняздо» фінскага драматурга Х. Вуайліюкі. Спектакль паставіў В. Фёдарав.

Грозненскі абласны драматычны тэатр паказаў спектакль «Наша дачка» Л. Куліджанова і Я. Сегель. П'еса прысьвечана сёніяннінму дню і расказвае аб жыцці савецкіх людзей.

Аэгляд раённых бібліятэк

У рэспубліцы пачаўся аэгляд бібліятэк на званне «Лепшая раённая бібліятэка вобласці». Да ўдзелу ў аэглядзе прыняты актыўны культасветработы — выкладчыкі школ, работнікі выканкамаў раёнаў.

Кааферэнцыя чытачоў

З цікавасцю прачытаў раман П. Пестрака «Сустрэчэнне на барыкадах» многія работнікі Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР. Па іх просьбе супрааюнікі бібліятэкі імя М. Горкага падрыхтавалі канферэнцыю чытачоў па гэтаму твору.

На канферэнцыю былі запрошаны і былі ўдзельнікі рэвалюцыйнага падполля Заходняй Беларусі Н. Арэхва, В. Самуцін, Д. Розеншайн.

П. Пестрак, які прысутнічаў на канферэнцыі, падказаў да каштоўнага з'яўлягі аэбнаў улічыць іх пры далейшай рабоце над раманам.

Канцэрт салістаў оперы

У Брэсце з канцэртнамі выступіла брыгада артыстаў тэатра оперы і балету. Былі выкананы армі з класічных опер, а таксама творы беларускіх кампазітараў. У канцэртах прыняў ўдзел Р. Млодэк, В. Міронаў, Г. Мартынаў, Н. Сямілетніхава і іншыя.

У Кобрынскім клубе прапракамбінатна рабочыя і служачыя сустрэліся з народнымі артыстамі СССР М. Ворудзельным,

Дом музычнага і мастацкага выхавання

Люба Суржыцкая рана засталася без бацькоў. Далейшае жыццё складалася так, як і ў многіх сірот. Яе другой сям'ёй стаў аэдын з дзівачкай дамоў Брэста. Дзівачка хадзіла ў школу, вучылася добра і старанна. Выкладчыкі заўважылі, што ў Любы добры музычны слых.

Суржыцкую аэправаі ў Мінск. І тут яе прынялі такія ж дружныя сям'і. Гэта быў дом для дзівачкі-сірот, але называўся ён інакш — дзівачка дом музычнага і мастацкага выхавання. Справа не толькі ў назве. Гэты дом арганізаваны быў наадуна, усёго некалькіх месцаў. Сюды з розных куткоў Беларусі з'аэхалі звыш сямідзесяці дзівачкі-сірот.

Дзеві, як і раней хадзіла ў школу, катанца на казках і аэдыках і разам з тым кожны з іх выбіраў сабе занятка па душы. Ады іграць на скрыпцы, другія палюбілі флейту, трэці пажадалі авалодаць іграй на духавых інструментах.

З гэтай мэтай тут-жа, у доме, былі арганізаваны класы — домраны, скрыпкі, арфа, цымбал і іншыя. Кіраваць ім запрасілі вопытных настаўнікаў з кансерваторыі і музычнай школы. Набыты інструменты для струннага і духавога аркэстраў, 15 скрыпак, тры п'яніна, домры, укамлектавана нотная бібліятэка.

З першых-жа дзён добрых поспехаў у вучобе дамаглася Люба Суржыцкая. Яна іграе на арфе, Шура Лабкова вучыцца іграць на домры, Валерык Грыгор'еў — на флейце, яго сястра Галя вучыцца стаць скрыпачкай.

У доме дзеві атрымліваюць не толькі музычную, але і мастацкую аэдукацыю. Святлана Сечанька і Вячаслаў Юшкевіч добра малююць. Юшкевіч рыхтуецца паступіць у мастацкае вучылішча.

Есць і такія вухаванцы, якія ў гэтым годзе скончылі школу і выбралі сабе прафэсію. Валя Ракоўская, напрыклад, працуе ў Беларуска-польскім народным хоры.

Але вось другі прыклад. Ні адзін са здольных вухаванцаў дзівачка дома не быў прыняты ў музычную дзевіацыю. Не з'яўляецца сакрэтам і тое, што ў дзевіацыю займаюцца дзеві, якія могуць быць аэдзітымі за дрэнную пасяхавасць.

Мінскаму гарадскому аэдулэву асветы трэба было б падумаць і аб новым памішканні, у якім было-б даволі аэдуцкай і класаў.

Прайдзе некалькі год, і былі вухаванцы стануць студэнтамі вучылішчаў і студыі. Свае веды і таленты яны аэдуадуць росквіту мастацтва роднай Беларусі.

В. КАРМАНАЎ.

Пяе наш край

Пад такім загалоўкам Маладзечанскі абласны дом народнай творчасці выдаў у гэтым годзе зборнік песень самадзейных кампазітараў вобласці.

Рэспубліканскі фестываль моладзі, які аэдуваецца ў наступным годзе, павінен павесці вынікі дасягненняў у развіцці мастацкай самадзейнасці Беларусі на ўсіх галінах творчасці. Бось чаму выхад у свет такога зборніка зусім своечасовы.

Песні, якія ўвайшлі ў зборнік, разлічаны на ўключэнне ў рэпертуар харавых калектываў. Пачынаецца ён песняй самадзейнага кампазітара з горада Паставы В. Багатага — «Мы простыя людзі» на словы І. Муравейкі.

Мелодыя гэтай песні мае стрыманы характар. Яна вельмі праўдліва перадае думкі і пачуцці савецкага народа, які змагаецца за мір і дружбу паміж усімі народамі. Гэта песня мае

Найбольш распаўсюджанне ў вобласці і ўвайшла ў рэпертуар хору Беларускага раёна.

Апрацоўка мелодыі «Мы простыя людзі» зроблена кампазітарам Ул. Алоўнікавым.

На добрым музычна-мастацкім узроўні апрацоўкі аэстэтычныя песні зборніка «Пяе наш край».

Ф. Наумчык (г. Паставы) прадставіў у зборніку два песні: «Комсамольскі марш» на словы В. Рэймераса ў апрацоўцы М. Алавава і «Калгасная ураджайна» на словы М. Ісакюскага ў апрацоўцы Г. Вагнара. Па вучасць мелодыі гэтых песень указвае на добры меладыйны талент іх аэтара.

З двух песень самадзейнага кампазітара А. Чарнацінскага (г. Глыбокае) — «Паліцэс» на словы П. Броўкі і «Я пабыў» на словы Ю. Марцінявічуша — лепшая з'яўляецца апошняя. Простая, рухо-

мая мелодыя надае гэтай песні жыццерадасны характар.

Яркую меладыйную таленавітасць выявіў самадзейны кампазітар Б. Гембіцкі (Маладзечна). Яго «Песня ільнаваду» на словы Я. Аучыніківа вызначыла прыгажосцю мелодыі, яе проста і легка развучыць.

Трэба вітаць улад Беларускага кампазітараў М. Алавава, Ул. Алоўнікава і Г. Вагнара ў апрацоўцы песень зборніка «Пяе наш край».

Складальнікі зборніка — Маладзечанскі абласны дом народнай творчасці (дырэктар О. Дыгаліа) і музыказнавец І. Нісненіч праабілі патрэбную работу па прапагандае лепшых песень самадзейных кампазітараў вобласці. Зборнік выданы на добрай паперы і прыгожа аформлены (мастак Д. Крачкоўскі).

Р. ПУКСТ, кампазітар.

Тралейбусы ў Гомелі і Магілёве

Гомель — буйнейшы прамысловы цэнтр нашай рэспублікі. З самай раніш аэтобусы развозіць дзсяткі тысяч пасажыраў у розных напрамках. Тут — служачыя, пачуццям вышэйшых навуковых устаноў і тэхнікумаў, рабочыя заада сельскагаспадарчых машын, хатнія гаспадыні.

Але як-бы добра ні працаваў аэтобусны парк, ён усё роўна не задавальняе гамельчан і гэта зрааумеа. Якіх-небудзь тры дзе-

сяткі аэтобусаў не могуць забавесціць штодзённую перавозку 60 тысяч чалавек. Бось чаму калектыв інжынераў і тэхнікаў Беларуска-польскага тралейбуснага праекта напружана працаваў у гэтым годзе над праектаваннем тралейбусных ліній у Гомелі.

Работы па складанню праекта ў аэсноўным заканчаны. У ім прадуладжана некалькі тралейбусных маршрутаў, якія звязваюць цэнтр горада з буйнейшымі прадпрыемствамі. Агульная

даўжыня трас першай чаргі складае каля дзсяткі кіламетраў.

Заканчана работа па праектаванню тралейбусных ліній у Магілёве. Тралейбусы з'яўляюць не толькі прамысловыя, але і жылыя раёны горада. Ён аэлучыць пасажырска-чыгуначную станцыю з заадамі металавырабаў, пад'ёма-транспартнага абсталявання, прайдзе па вуліцах Міру, Першамайскай, Чалюскінцаў і іншых.

Святло культуры

У невялікім пакоі, дзе размешчаны аб'ектны аэдулэву бібліятэкі імя Гоаля Фрунзэскага раёна горада Мінска, поўна народу. Да работнікаў аб'ект-наментажна хадзіць звартаюцца з просьбай выабраць цікавую кнігу, пабачыць, што чытаць для дзяткі. Трэба кожнаму падабраць літаратуру, якая аэпавае яго густам і імкненням.

Сярод чытачоў многа хатніх гаспадынь. Апрача мастацкай літаратуры, яны аэхотна чытаюць кнігі аб выхаванні дзяткі і кулінарнай справе. Улічваючы гэта, работнікі бібліятэкі аэформілі спецыяльны аэдін «Парады гаспадыням».

Каб прывесці чытачам любіць да кнігі, бібліятэка шырока выкарыстоўвае

лекцыйныя чыткі газет, часопісаў, кніг.

Жыццё Фрунзэскага раёна любіць сваю бібліятэку і ганарыцца ёю. Калектыв работнікаў бібліятэкі і яе заадачкі Марыя Міхайлаўна Рыгер не спынаюцца на дасягнутым.

У плане работы бібліятэкі намячаны цікавыя мерапрыемствы, якія дапамогуць чытачам культурна аэдукавацца. Мяркуюцца правесці гурткі аб творчасці А. Пушкіна, О. Бальзака, А. Аэстроўскага, кніжныя аэгляды на розныя тэмы.

Любоў да сваёй справы, апора на шырокі актыв, сувязь з партыйнымі і камсамольскімі арганізацыямі фабрык і заадаў — усё гэта забавеснае поспех у рабоце бібліятэкі.

Н. НАВІЦКАЯ.

ТАЛЕНАВІТАЕ НАРОДНАЕ МАСТАЦТВА

З поспехам прайшоў выступленне Латышскага ансамбля песні і танца ў Мінску. У рознастайным яго рэпертуары добра паказана багатая і своеасабліва музычная культура брытанга народа. Гледачоў заахпілі выразнасць і эладынасць вакальнага выканання, тэхнічнае майстэрства і грацыя танцоўраў, а таксама своеасаблівае касцюмаў.

Канцэрт пачаўся выкананнем нацыянальных танцаў і карагодных песень, аб'яднаных у сюіту, у якой аэдуваецца аэдыная лінія сюжэтнага развіцця. Аэабыла ўдальны былі танцы тэачоў і «Саджала чаромуху», у якім вакальна-артыстна выканала Гаіда Нартыс. Аэдуцыйна заахпіла паэтычнасць і глыбока аэрыка народнай музыкі і выканання.

Пасля вельмі цёпла і аргінальна прагучалі дзве мініатюры: калыханка і танац кампазітара Яніса Кеніпіса на кохле (старалаўні латышскай народнай інструмент). З імемным поспехам выканана вясковая полька Гунара Орда-люскага на латышскіх народных драўляных духавых інструментах.

З вялікай увагай праслуханы ў першым аэдыяленым канцэрта народнага песні мясцовасці Барта (вёска ў Латвіі, дзе зааваляўся найбольш яркі ўзоры народнай творчасці) ў апрацоўцы Т. Бэрына. Харавая група ансамбля проста і шчыра выразыла сваё выкананне мінікэй, жэстам і рухам, як і гэта часта прынята ў народнай інтэрпрэтацыі.

Выразна і чыста прагучалі ў выкананні жаночай групы хору песні «Спявала я на гары высокай» ў апрацоўцы

Ю. Розіта і жартоўна песня «Умба» ў апрацоўцы Е. Медына.

Трэба адзначыць выкананне ў першым аэдыяленым харавым танца «Пастухі» ў паставіўшы А. Бэрына (музыка Я. Озольна). У ёй многа гумару і жывоў шчырасці вясковага меладыйнага танца.

Другое аэдыяленне канцэрта было прысьвечана песням і танцам народнай нашай краіны. Тэмпераментна і вясела выкананы гуцульскія танцы «Каламыка» ў паставіўшы Е. Тангевай-Вірашнік і рускі танец у паставіўшы В. Білінава.

Нельга не адзначыць бліскучую апрацоўку для вакальнага ансамбля драўлянага народнага песні «Сяўна да Грышка», зробленую В. Сама. Увогуле як мужчынская, так і жаночая харавыя групы гукаць чыста і эладына. Хор валодае ансамблем выкананнем, добрай дыкцыяй і ўменнем проста і разам з тым тонка дасягнуць да слухача багачэнні і рознастайнасці народнай песні.

У заключэнне канцэрта была паказана этнаграфічная паставіўка «Пераапрэняцца» з музыкай В. Сама. У паставіўшы выкарыстаны старадаўнія народныя мелодыі і словы.

Ансамбль песні і танца Латышскай рэспублікі добра выразыў сваю творчую лінію і стварыў свой выразны рэпертуар. У гэтым заслуга мастацкага кіраўніка В. Сама, дырэктара Г. Орда-люскага, хормайстра П. Квельдэ і балетмайстра А. Бэрына.

Б. СМОЛЬСКІ.

Заўсёды на паспу

Нядаўна газета «Чырвоная змена» заклікала друкаваць апавесці Алеся Асіпенкі «Апошняя версія». Гэта першая спроба ў беларускай літаратуры паказаць дэяльнасць савецкай міліцыі.

Не ўсім вядома, колькі вынаходлівасці дэдаляцыя праўдліва нашай міліцыі, каб напасці на след, выкрыць і абшэкоўдзіць злочынцаў. У нашым грамадстве яшчэ, на жаль, не пераляліся розныя махлярскія і грабідзівыя, грабежніцкі і зладзейскія ў пошуках лёгкага хлеба ідуць на самыя цяжкія і ганебныя злочынствы.

Малады пісьменнік А. Асіпенка вырашыў раскрыць перад чытачом бунт міліцыйскага жыцця. Ён дэталёва вывучаў работу міліцыі: знаёміўся з рознымі судовымі справамі, бываў на допытках злочынцаў, гукаў з кіраўнікамі міліцыі і рэдакцыяй міліцыйнага.

Адштурхнуўшы ад выкладку з забойства адной жанчыны, аўтар змог стварыць дынамічны сюжэт, поўны нечаканых паваротаў і адкрыццяў для чытача.

Пісьменнік не прыкрасівае, не лакуе дэяльнасць работнікаў міліцыі. Асабліва прыкрасівае чытача выклікае следчы Рыбак. Капітан заўсёды барыцца разбіць найбольш складаныя справы, яго лічыць тагачасным скарбам. Гэта не выпадкова. Следчы працуе творча. Ён шукае новы шлях і выкрывае злочынства. Капітан не трывае перадаваць загады, складаныя і шматгранныя жыццёвыя высновы перад ім новыя, і ён дасканала вывучае іх. Чытач з цікавасцю і хваляваннем сочыць за тым, як ён смела ідзе ў стан сваіх ворагаў.

Праўда, на сваім шляху Рыбакі дапускае і памылкі, ён зазіхае самадзяйсненнем, часам забывае пра калектыў. Але мы ведаем: гэта жывы чалавек, гарачы і няўрымслы. Разам з супрацоўнікамі міліцыі мы шчыра хвалюемся за жыццё капітана Рыбака, калі ён, звычаны багатым, трапляе ў бальніцу. Вобраз следчага Рыбака — уладца аўтара.

Запамінаюцца вобразы Віктара Варгі і Гусцяка. Складаны шлях праходзіць Віктар Варга. Малады міліцыйны супрацоўнік з кабарынаў Гусцяк і не рагуе на яго брудныя ўчыны. Вядома, у працэсе міліцыі не можа ларавань гэта Варга. Вызначыцца ад работы ў міліцыі, ён трапляе на будаўніцтва і лямачыне жыццё сумленнага работніка. У натуре яго ёсць штоці тое, што не дазваляе яму мірыцца з усякай ролю злочынцаў і парушальнікамі сацыялістычнай законнасці. І мы бачым, як усё натуральна Варга ўключэнне ў барышчы з парушэннямі на будаўніцтве, як ён дапамагае міліцыі выкрыць групу грабежнікаў.

Вобраз Гусцяка намалеваны іншымі фарбамі. Гэта чалавек, які не задумваецца аб жыцці, шукае сабе толькі выхад, бацца ўсё іх ускладняў. Яго мяцянская філасофія — сякай начальства думае — паказвае нам чалавек дробнай і нікчымнай душы.

Трэба сказаць, што пісьменнік змог выдзяліць асаблівасці аспрэдаць мінчан, людзей амаральных, спустошаных і нічымных. Аўтар вядзе чытача некуды на ўскраіны горада і паказвае азім вечар такіх людзей. Пад дзікі лямант джаза стымлі надлажываць п'яны разгуд. Такія п'яныя стыхія штурхае моладзь на злчынствы. Апавесць аб гэтым гаворыць з усьей пераканальнасцю.

Патрэбную апавесць напісаў А. Асіпенка, але яна магла-б быць куды лепшай, каб аўтар больш паправаў над ёй. Твор перанесены дзеючымі асобамі, многія з іх не ідэнтыфікаваны, не ідэнтыфікаваны ніякімі адрэзнымі рысамі. Нельга адрозніць, напрыклад, падпалкоўніка Дуларав ад пакоўніка Раманова, або лейтэнанта Турко ад лейтэнанта Ворана. І наогул апавесць магла-б абыйсці без гэтых вобразаў.

Адным з галоўных герояў з'явіўся маёр Мядзведзь. Пра яго мы таксама вельмі мала ведаем. Аўтар паказаў, што маёр нядаўна пераведзены з вобласці ў сталіцу крмінальнаму вышук, не мелі тэм засталася яго жонка з дзецьмі. Што характарызуе гэтага чалавека, чаму менавіта яго перавялі на працу ў сталіцу, які ў яго характар — усяго гэтага ў апавесці не знойдзем.

Галоўным злчынцам, які забіў сумленна савецкую сям'ю, выступае былы начальнік паліцыі Марка Гагуля. Першы раз чытач з ім сустракаецца, калі ён па заданню іншаванай разведкі вяртаецца на радзіму ў Віцебскую вобласць. Другі раз сустрачае асобна ўжо ў канцы апавесці ў эпілогу, калі ён аршытаваны ў Мінску, як забойца. Унікае многа незразумелых пытанняў: калі Гагуля трапіў у Мінск, дзе ён працаваў, як трапіў да думкі расправацца з сям'ёй Глебоў? Апавесць на іх не дае адказаў.

Амаль у самым канцы апавесці мы ратэм даведваемся, што супрацоўніка міліцыі Ліда Лякіна кажае Рыбака, што яна ўсе дні сядзіць у бальніцы каля перанялага капітана. Вобраз Рыбака быў-бы больш поўным, калі-б гісторыя гэтага каханя праходзіла праз увесь твор.

У пачатку за займаюцца аўтар часам забывае аб праўдальнасці падзей. Так, у раздзеле «Пагоня» паказваецца, як работнікі міліцыі Жарыкаў і Доракі пагналіся за «Пабабей», на якой грабежнікі паказалі працягнуць у Рыгу на барабанавы рэч. Але чытач ніяк не можа загалудаць, адкуль міліцыя даведалася, што грабежнікі выехалі ў дарогу. Аўтар не растлумачвае, як гэта здарылася.

Выклікае прычыннае апошні раздзел «Замест эпілога», дзе расказана пра такую колькасць падзей, што іх хапіла-б яшчэ на некалькі раздзелаў. І ў гэтым раздзеле вельмі важныя і неабходныя для апавесці.

Хочацца пажадаць, каб А. Асіпенка, рыхтуючы апавесць да асобнага выдання, паправаў над мовай. Там чытач з ішч большай прыязнасцю сустрае цікавы твор аб савецкай міліцыі.

«Чырвоная змена», №187—217, 1956 г.

Г. ШЧАРВАТА.

Беларускія паэты на карэйскай мове

У Пхен'яне выйшаў з друку зборнік «Выбраныя з савецкіх паэтаў», які складаецца з лепшых твораў паэзіі народаў нашай краіны.

Досць шырока прадстаўлена ў кнізе сучасная беларуская паэзія. Тут надрукаваны творы Які Купалы, Якуба Коласа, Пётруся Броўкі, Максіма Танка, Аркадзія Куляшова і Пятра Глеба.

Карэйскі чытач знаёміцца ў зборніку з вершамі Які Купалы «Мая навука», «Сыходзіш, вёска, з яснай ялі», «Паміж Максіма Горкага». Якуба Коласа прадстаўляюць вершамі «Комсамольцам», «Чымган». З твораў Пётруся Броўкі перакладзены на карэйскую мову «Рэсія», «На Палесці, гоман, гоман», «Каб ведалі», «Раніца над Мінскам», «Граніца» прадстаўлены Максім Танк. У пхен'янскім зборніку змешчаны вершы Аркадзія Куляшова «Варожы», «Комсамольскі блет», «Славенскі». З вершаў Пятра Глеба перакладзены «Аб чым спавоўць салаўі», «Смерць салдата» і «Зварот».

Ю. НАЗАРАНКА.

Кніга пра трылогію Я. Коласа

Навуковы супрацоўнік Акадэміі навук БССР Ю. Пішыроў напісаў манатрафію пра трылогію Якуба Коласа «На рэспубліцы». Надаўна манатрафія выйшла ў свет асобным выданнем у выдавецтве Акадэміі.

Кніга складаецца з васьмі раздзелаў і заключэння. Даследчык разглядае ролю Якуба Коласа ў развіцці беларускай мастацкай прозы, дае агляд беларускай прозы пачатку 20-х гадоў, даследвае праблему народа ў трылогіі, разглядае яе становішчы і адуомныя вобразы.

Непазрэчыта мастацкаму майстэрству твора прысвечаны раздзелы, у якіх аналізуецца кампазіцыя, сюжэт, мова і стыль трылогіі.

„Вытвараюць...“

«На Аршаншчыне вытвараецца збор прывадак і прыказкаў». «Магніт кнігадзяльня вытварае падліску...». «Выконком... вытварае набор моладзі ў школы...». Гэта і працяг на старонках аршанскай раённай газеты «Ленінскі прызыў». І крывады стала за работнікаў рэдакцыі газеты, якім, відав, вельмі да спадабы прышлося слова «вытвараць». Яны не ведаюць жывой народнай мовы. Просты чытач скажа больш прыгожа.

Калі-б аршанскія журналісты заглянулі на 631 старонку Руска-беларускага слоўніка, які ўважлі-б, што слова «спрознаваць» перакладаецца на беларускую мову словамі: «рабіць», «правадзіць», «выконваць» і інш.

Няправаільна ўжываюцца словы і ў іншых раённых газетах. Напрыклад, часта пішуць «утвора на свінні на 100 гектараў воршчы». Куды лепш было-б замест слова «утвора» напісаць «атрымана».

Мікола БАДЗЮКОУ, літработнік дрэсенскай райгазеты «Партрёт Радзімы».

Хроніка культурнага жыцця

Аршанская бібліятэка імя Пушкіна праводзіць значную работу сярод сваіх чытачоў. Цікава прайшоў абмеркаванне романа Д. Грэніна «Шукальнік».

Кожны месяц Віцебская абласная бібліятэка імя В. І. Леніна наддае вядзена выстаўкі навінак літаратуры. Асаблівым поспех сярод чытачоў маюць раздзелы «Навіны тэхнічнай літаратуры», «Літаратуразнаўства» і «Мастацкая літаратура».

Восем справаздачных канцэртаў у гонар Усесяўзнага фестывалю моладзі правялі выхавальнікі Магілёўскага калектываўчальніцкага Канцэртнага праграмы выназначылі рознастайна. З поспехам былі выкананы ўрнікі з оперы «Іван Сусанін» Глінкі, камедыі Гогаля «Рэвізор», рускія, беларускія і ўкраінскія народныя песні і танцы.

Наш абавязак

У артыкуле «Развіццё эстэтычнага густу школьніка» («Літаратура і мастацтва» ад 20 кастрычніка 1956 года) узнята важнае пытанне аб выхаванні эстэтычнага густу вучняў.

Хочацца па гэтым пытанню выказаць свае меркаванні. Сапраўды, чаму многія вучні, якія заканчваюць сярэднія сельскія школы, маюць абмежавана эстэтычны густ? Толькі таму, што гэтым пытанню зусім мала аддаецца ўвагі.

Прыкладу прыкладам з жыцця нашай школы, у якой я працую вось год. За гэты час у школе з вучнямі не праведзена ні аднаго дзеспута па мастацкім творы або кінофільме, ні адной чытальняй канферэнцыі. Рэдка праводзіцца літаратурныя вечары. Гурткі мастацкай самадзейнасці працуюць дрэнна. За гэты час для вучняў школы не было праведзена ні адной лекцыі ці даклада аб мастацтве.

А як справа з набыццём навукаў па напісанню сачыненняў? Нават сачыненні дзесяцікласнікаў на атэстат стадыі — гэта ў большасці сваёй пераказ адвадзеных старонак з падручніка. І гэта не выпадкова. Вучняў мала вучаць пісаць сачыненні ў поўным сэнсе гэтага слова. Тамы, якія

прапаноўваюць вучням на экзаменах, у большасці сваёй падобныя на тэм у падручніку. — характарыстыка вобразаў або ідэйны змест твора. Сачыненні ж па карцінах, на прагледжаных кінофільмах, драматычных паставоўках, аб помніках культуры — выпадковыя з'ява ў школьнай практыцы.

Вось чаму і атрымліваецца, што многія дзесяцікласнікі не ўмеюць не толькі аформіць напісанне, а нават напісаць элементарную заметку. У гэтым у першую чаргу віна настаўніцкіх калектываў сельскіх школ, якія недастаткова аддаюць увагу выхаванню эстэтычнага густу школьнікаў.

Трэба зрабіць напор і органам народнай асветы, якія кантралююць і паіроўваюць работу школ, але мала пікавацца гэтым пытаннем, лічычы, што настаўніцтва і школа толькі па ўменню весі ўрок і даваць высокія працэнты паспяхоўнасці. На наш погляд пытанне эстэтычнага выхавання школьнікаў павіна быць у цэнтры ўвагі ўсіх работнікаў народнай асветы, каб малады чалавек, які заканчвае сярэднюю школу, быў усебакова адукаваным.

І. РАБКОУ, настаўнік Абуцкай сярэдняй школы Крупскага раёна.

ролі Яна Двалі (артыст П. Бялёвіч) і Алега (артыст А. Гутковіч). Высокі Двалі — вельмі паэтычны і нерукавы джазавы, які бытае ўсе прыказкі. З пачуццём гумар вядзе ён забаўны «любубны» дыялаг з Тоняй (у гэтай ролі ўдала выступіла Л. Куцькіна). Востра з элементамі гротэску сыграны А. Гутковічам роля хваравітага себалюба і «гордага адзіночкі» Алга.

Найменш камедыяны ў гэце вобраз Наталі — прыгожай і аграрнай дзяўчыны. У гэтай галоўнай жаночай ролі артыстка В. Лявоненка знайшла шчырыя лірычныя ітанцы. На Наталю вабіць вонкавым і душэўным характам. Таксама надтрымліваюць ансамбль Я. Радзюкоўскай і М. Сляшко ў невялікіх ролях Насі і Фарыя пераекаж «народны грамадзянін» (артыст І. Матусевіч).

Вярнуць знімаюць уражанне ад спектакля зэтраднага сцэна, дзе нарта доўга абгрываюцца прыгоды Гоны з парванымі штанамі, няўдача ролі Ірыны (артыстка Р. Лявоненка), невыразнасці вобраза Косці Бурыцына (артыст А. Лапо).

У першых спектаклях сезона па-рознаму праявіліся высокія прафесійныя якасці калектываў коласадцаў. Аднак пры ўсім стаючых якасцях ні адзін з гэтых спектакляў не стаў выдатным падзеяй у тэатральным жыцці рэспублікі, новым, раней не сказаным словам у сцэнічным мастацтве. Відав, адной з прычын гэтага з'яўляецца пераконанасць, што нават у тэатры вядліка жываць могуць быць і «сцярапія», значыцца спектаклі. А такія пазіцыя злучае творчыя гарызонты актываў і рэжысёраў, не вельмі акрылае іх на смелыя парыванні. Будзем спадзявацца, што ў гэтым сезоне яшчэ з'явіцца і такія творы, дзе прагучыць новае свежае слова тагачаснага калектыва.

Не вельмі моцна прагучаў у гэтых спектаклях голас старошчы майстэрства сцэны. Наўрад ці можна завадзіцца выдзеньнем у маленкім эпізодзе артыстка І. Радзюкоўскай, хоць яна і было ўдалым. Значна лепш можна было выкарыстаць у спектаклях майстэрства П. Сяргееўска, А. Шаляга і іншых вядомых артыстаў. Нічога новага ў параўнанні з мінулымі сезонамі не прынеслі на сцэну артысты

ТВОРЧАЯ СПАДЧЫНА ПАЭТА

Багаты і разнастайная творчая спадчына Максіма Багдановіча — выдатная беларуская паэзія. У яго асобе ічасіліва спалучаюцца талент паэта, празаіка і публіцыста, патрабавальнага крытыка і ўдмунавага тэарэтыка вершаскладання, вядліка знаўца славянскай і замежнай літаратуры, айчыннай гісторыі. Піру М. Багдановіча належыць цікавыя працы ў галіне беларускага мовазнаўства, этнаграфіі і вучнай народнай творчасці. З вядлікай панагай і любоўю ставіўся беларускі пісьнік да лепшых узраў літаратуры іншых народаў. Ён перакладаў на родную мову Гаранцыя і Овідыя, Пушкіна і Шылера, Гейне і Берхарна, творча перапрацоўваў рускія, украінскія, скандынаўскія, сербскія, іспанскія і іншыя народныя песні, перакладаў на рускую мову творы Які Купалы і Тараса Швючонкі. Аб вядлікай і цеснай сувязі беларускага паэта з рускай і ўкраінскай культурай і літаратурай сведчыць і той факт, што М. Багдановіч пісаў свае некаторыя творы на рускай і ўкраінскай мовах.

Але творчая спадчына Максіма Багдановіча даседавана і вывучана яшчэ слаба. Адзін больш-менш поўны двухтомны збор яго твораў, выданы ў 1927-28 гадах абмежаваным тыражом, даўно стаў бібліяграфічнай рэдкасцю. Паасобныя даваенныя і пасляваенныя выданні выбраных твораў М. Багдановіча (1940, 1946 і 1952 гг.) не даюць чытачу ўдзялення пра жарывае багацце і тэматычную разнастайнасць творчасці паэта.

Увогуле трэба сказаць, што кнігі М. Багдановіча вельмі мала выддаюцца ў рэспубліцы. Толькі адзін раз выддаваўся асобны кнігач для дзяцей яго цудоўнага казка «Мушка-дзяўчынка і камарык — настая твары». Мала вершаў М. Багдановіча трапілі ў падручнікі для малодшых класаў. А хіба не магло-б Вучэбна-педагагічнае выдавецтва выпусціць зборнік прыродапісальных вершаў паэта, поўных сонечных фарбаў і шчырага патрыятычнага пацуду да радзімы? Але гэтае выдавецтва, на жаль, замест таго, каб даць школьным бібліятэкам творы паэта, вельмі-ж павадзіцца плануе сваю дзейнасць згодна з неадараным патрабаваннямі кнігадзялю і знява з плана 1957 года зборнік выбраных твораў М. Багдановіча.

Мардуна вядзена ў Інстытут літаратуры і мастацтва АН БССР падрыхтоўча праца да новага выдання поўнага збору твораў М. Багдановіча. Толькі першы том будзе здадзены ў друк у гэтым годзе і выйдзе да 40-годдзя з дня смерці паэта, а калі з'явіцца ў свет другі том — яшчэ не вядома.

Не ўсё зроблена ў справе збору матэрыялаў аб жыцці паэта і публікацыі невядомых яго твораў. Багата бібліятэка бацькі паэта, вядомага вучонага-этнографа, бібліяка сабра Максіма Горкага — Адама Юр'евіча Багдановіча яшчэ да гэтага часу знаходзіцца ў Яраслаўі. У гэтай бібліятэцы, якая мае цікавейшы збор кніг на

старажытнай і навейшай беларускай літаратуры, гісторыі, фальклору і этнаграфіі, ёсць некаторыя аўтаграфы паэта, кнігі з аўтаграфамі Які Купалы і Эмітрада Бабулі і іншых беларускіх пісьменнікаў, неацэніваемых працаў А. Ю. Багдановіча, у свой час высока ацэненым М. Горкім. Бібліятэка гэта з'яўляецца вядлікай каштоўнасцю для гісторыка беларускай літаратуры, для вывучэння творчасці М. Багдановіча. Захоўваецца яна пакуль што ў браце паэта. Трэба пакаланацца аб тым, каб Інстытут літаратуры і мастацтва АН БССР як найхутчэй набыў яе.

Наша крытыка і літаратуразнаўства не дарадзальна мала займаюцца вывучэннем творчасці М. Багдановіча. У нас не толькі няма жанраграфічнай працы пра жыццё і творчасць паэта, але адсутнічаюць грунтоўныя артыкулы пра асаблівасці яго паэтыкі, стылю і мовы, пра сувязі з славянскімі літаратурамі і перакладчыцку дзейнасць, пра яго ўплыў на развіццё сучаснай беларускай паэзіі.

За паславяненым час абаронена некалькі дысертацый пра творчасць М. Багдановіча. Але чытач нічога не ведае аб тым, што новага ўнеслі гэтыя працы ў вывучэнне спадчыны талентавітага беларускага паэта.

Даўно наспела патрэба не толькі ў выданні манатрафіі пра творчасць паэта, а таксама і зборніка літаратурна-крытычнай матэрыялаў па тыму зборніку, які выдае музей Які Купалы пра народнага паэта Беларусь, дзе былі-б сабраны ўспаміны сучаснікаў Багдановіча, лепшыя артыкулы аб творчасці паэта, прысвечаныя яго намай паэтычным творам. Выданне такога зборніка да 40-годдзя з дня смерці паэта значна ажывіла-б працу на вывучэнню спадчыны М. Багдановіча. Да гэтага часу не складзены бібліяграфічны ўказальнік твораў і перакладаў М. Багдановіча, літаратуры аб ім.

Балі кампазітары рэспублікі звартаюцца да твораў М. Багдановіча (праўда, не так часта, як гэтага заслугоўвае музычны і песенны на свайму складу лірыка паэта), дык мастакі Беларусі, на жаль, абыходзяць яго творчым спадчынам. Між тым творы паэта, яго жартоўка, але поўнае творчага гаранія жыццё — багацейшы матэрыял для цікавых жанравых карцін, гравюр і скульптурных кампазіцый.

Далека не ўсё зроблена ў справе ўвядзення памяці М. Багдановіча. Ні ў Мінску, пі ў Гродна, не кажуць ўжо пра Яраслаўлі і Горкі, дзе прайшлі школьныя і студэнцкія гады паэта, няма мемарыяльных дошак; зацягнулася ўстаўноўка помніка паэту на яго магіле ў горадзе Ядзе.

Грамадскасць Беларусі даўно чакае сапраўды поўнага збору твораў Максіма Багдановіча, грунтоўных даследаванняў яго творчасці і сувязей са славянскімі літаратурамі, належага ўшанавання яго намай.

С. АЛЕКСАНДРОВІЧ.

Удакладніць праграмы

У гэтым годзе выддазена новая праграма па беларускай мове і літаратуры для 8—10 класаў. Асаблівы змен у параўнанні з мінулым годам у ёй няма. Амаль такавыя колькасці гадзін адведзена на вывучэнне творчасці пасовіных пісьменнікаў, як і ў праграме мінулага года. Застаюцца для вывучэння амаль тыя-ж самыя творы. Праўда, у X класе ў гэтым годзе на творчасць К. Крапіны адвадзана 14 гадзін замест 12 гадзін у мінулым годзе. Але па тэм «Асноўныя рысы беларускай савецкай літаратуры і шлях яе развіцця» чамусьці япер зменшана колькасць гадзін. Было 12, а цяпер усюго 9. Нам здаецца, што варта было і ў гэтым годзе для агульнага лекцыянага агляду беларускай савецкай літаратуры і шляху яе развіцця захаваць рэшаўную колькасць гадзін.

Нейкая недарэчнасць дапушчыла і ў праграме для IX класа. Так, напрыклад, на вывучэнне творчасці Я. Коласа адвадзена 26 гадзін. У ліку праграмных твораў названы толькі трылогія «На рэспубліцы» і паэма «Рыбакова хата». Нічога не сказана аб лірыцы Я. Коласа. Настаўніку не вядома, якія-ж лірычныя творы паэта савецкага перыяду патрэбна вывучаць на ўроках. Праўда, у рэкамендацыйным спісе твораў для заучэння іпамычы ў IX класе названы вершы Я. Коласа «Краіна Советова» (замест «Краіне Советова»), «Старой вёсцы», «Раскаты Праметэй». Трэба думаць, што гэтыя творы ўсё-ж выкладчыку трэба ўключыць у календарны план і вывучаць.

У праграме мінулага года на творчасць Я. Коласа было адвадзана 26 гадзін (столькі-ж і сёлетня). Але там, апроч трылогіі і «Рыбакова хата», былі названы астатнія вершы Я. Коласа: «Краіне Советова», «Старой вёсцы», «Раскаты Праметэй», «З дарогі», «Голас зямлі», «Мінск».

Як-ж япер быць выкладчыку беларускай літаратуры ў IX класе? Пажадала, каб у праграме было больш канкрэтных. Трэба ўказаць, колькі гадзін неабходна адвадзіць на вывучэнне асобных тэм і твораў, хоць-бы такіх буйных, як «На рэспубліцы», «Рыбакова хата» і іншых.

І. ХОЛАД, загадчык навукальнай часткі Чыноўска-Слабодскага раёна.

Бібліятэка і жыццё

Разглядаючы стэнд сельскагаспадарчай літаратуры ў Пастэўскай раённай бібліятэцы, мы пачулі наступную размову:

— Чаму ў нас няма новых кніг беларускіх пісьменнікаў? — пытае азін з чытачоў.

— Як гэта няма! Есць! Праверце! — пачырванелы, адказала бібліятэкар і паглядзела на нас, як-бы просячы падтрымкі.

А чытач, відав, настаўнік з сельскай школы, даводзіў далей: — Калі ёсць, дык дайце шасцітомнік Я. Купалы. Мне ён вельмі патрэбны. — Гэтыя кнігі ў нас няма, — збянтэжана адказвае бібліятэкар.

Ён назваў яшчэ некалькі кніг, выддзеныя за апошнія два гады, і ніводнай з іх не было.

Гэтая непрыемная размова вымусіла нас зашкавіцца, чаму бібліятэка не задавоўла просьбу свайго чытача, прычым такую простую — выдць кнігі беларускіх пісьменнікаў. Як высветлілася, у раённай бібліятэцы няма збору твораў Я. Купалы і Я. Коласа, драматычных твораў К. Крапіны, многіх кніг Я. Брыля, зборніка вершаў М. Васілька і амаль усіх беларускіх кніг апошніх год выдання.

— Чаму-ж вы не набыліце беларускую літаратуру? — пытаем у загадчыка бібліятэкі Ул. Федарава.

— Мы ў гэтым не вінаваты. Нас так абслугоўвае рэспубліканскі біблалектар — адказаў ён. — Абласны адрэс культурны 60 працэнтаў нашых сродкаў аддае біблалектару, які па свайму выбару і дасылкае нам літаратуру. За астатнія трэці мы абавязаны выкупляць газеты і іншыя перыядычныя выданні.

Мы дабылі ў рэспубліканскі біблалектар, Нельга сказаць, каб яго работнікі не прыслугоўвалі да патрабаванняў бібліятэкі, тым больш па тыму беларускіх пісьменнікаў, якія заўсёды біблалектар павінава ў вядлікай колькасці. І тут становіцца зусім відавочным, што вінаваты ў гэтым не біблалектар, а сама раённая бібліятэка, работнік якой нават зазідаюцца, калі хто просіць кнігу на беларускай мове. Аб адносных бібліятэцы да беларускай літаратуры гаворыць і тое, што тут за ўвесь гэты год яшчэ не праведзена ні адна канферэнцыя чытачоў па творах беларускіх пісьменнікаў. У бібліятэцы няма і выставак з анатацыямі навінак беларускай літаратуры.

Не ўлічана бібліятэка і складу пасельніцтва горада і раёна. Тут жыве значная частка чытачоў, якія добра ведаюць польскую мову. Іны цікавіцца літаратурай на польскай мове, але гэтых кніг таксама ў бібліятэцы няма.

Раённая бібліятэка павіна ўлічваць запатрабаванні сваіх чытачоў.

Е. КРАМКО.

Цыт. С. Журавіч

Сэрцавішчы, шчырыя залосце палюва
За сцягамі, там, дзе лягавы рубіны,
Своёмі колесамі до сямой месцы
Іх прычымныя істотамі: «Мой жывы, згі ён?»
Ці тымо сяміма. «Найграва, найграва,
Група колесамі навінавайяе р

Алена ВАСІЛЕВІЧ

ВЕЧНА ТЭМА

«Мертвую галзіну» ў старым піністым парку прыводзілі тры: летнік грамадзянскага флоту Сакалоў, малады русы мужчына гадоў трыццаці з румянцамі, як у дзяцей, да ўсёй пачку і долбарушымі блакітнымі вачыма; акцёр Громаў-Дар'яльскі, худы і чорны, з профілем вельмі падобны да Врубелеўскага «Дыма» і, нарэшце, хірург Анішчанка, карнасты, шырокаплечы асілак з магутнай шыяй, колеру памятанай цагляны.

Стаяла тая пара жыцця, калі сонца, здаецца, усё яшчэ пячэ на ўсё момант, але гэта толькі здаецца. Ніяка ўжо нядаўняй сілы ў яго няма — выцягнула, выпіла яе лет.

Сакалоў, апраўты ў белыя часуковыя штаны і блакітную майку, ляжаў на спіне, падсаўваю пады сабе газету. Громаў-Дар'яльскі і Анішчанка, абодва ў пакаменчаных паласатых піжамах, размясціліся тут-жа. Першы сцялоў і курюў, абкапаны калені кастанямі рукамі. Другі ляжаў на жываце, прынікнуўшы тварам да зямлі.

Як і звычайна, калі людзі вольныя ад усіхх звязаных і абавязаных, якія яны з лёгкім сэрцам перакінулі на спіны сваіх суседзтваў і цяпер успамінаюць аб гэтым нійкай, як з долбарушым ачуваннем, што яны некага перакінулі, як і звычайна на адпачынку размовы і спрэчкі, часцей за ўсё вядліся адцягненым, пасвойму філасофскім і не мелі нічога агульнага, ці ва ўсімх разе былі вельмі далёкі ад таго, чым кожны з іх жыў дагэтуль адзінаццаць месяцаў у годзе.

На гэты раз размова зайшла на «вечную» тэму: аб каханні, аб жанчынах, аб вернасці.

— ...Лічыць, што ўсе жанчыны варты адна другой, і ніводная не ўмее кахаць па-сапраўднаму і быць вернай — гэта вы перахілілі праз край, паважаны наш тэрапеўт! Проста вам асабіста не пашанцавала ў жыцці.

На поўных ружовых вуснах Сакалова іграла летушняя ўсмешка чалавека, здавалася жанчыне і сваім асабістым ласам. Сакалоў быў усяго з год як жанаты, і яго сэрца па санаторыю, пакапаваючы з яго, звалі яго «маладожонам».

— Кіньце, кіньце, — перадаваючы парпару з аднаго кутка рота ў другі, зняважліва адмахнуўся Громаў-Дар'яльскі. — Гэта вы такі веруючы, покуль знаходзіцеся ў стады маладожона. А вось пажыўце яшчэ галдоў некалькі — другую артыю заліце. Магу запэўніць вас, што аяё, якому вы зараз штодня адрабляеце аб'ёмныя пакеты, яшчэ выпустіць свае кічкі і пакажа вам рожкі...

Акцёр безнадзейна, на думку ўсіх знаёмых, халасіць, незде ў глыбокі думкі страшна, як ланцюг, б'юць самі і да таак зважана «жаноцкага пытання» адносіцца не іначай, як скептычна.

— Думайце, што вы памылкаецеся, — непрыемна ўражаны, пакрыўдзіў Сакалоў.

— А што думаете камісар? — з прысутнай яму іранічнай манерай звярнуўся актёр да хірурга.

Хадзілі чуткі, што ў доктара была нейкая даўня рамантычная гісторыя: ні то сам ён, ні то яго пакуніка жанчына, якую ён некалі вельмі кахаў. Аднак хірург не любіў успамінаць пра гэтую гісторыю нават у мужнічых кампаніях і трымаўся, калі размова заходзіла на гэтую тэму, да таго замкнута і непрыступна, што ніхто не адважыўся ні аб чым яго распытваць.

На зварот Громава-Дар'яльскага доктар адказаў не адразу. Ён нават не перамяніў позы, а як ляжаў нічком, так і застаўся.

— Кожны па-свойму разуму губляе, — неадтоўна, нібы ў бонку, прабаўсі ён.

— А калі больш канкрэтна, Іван Сяргеевіч? — прызнаўся на адным локці Сакалоў.

— Зараецца па-рознаму. Зараецца ў чалавечым жыцці так, што сам чорт нічога не разаб'е і зазівацца.

— Пра апошніх словах хірурга нейкім упартым рыўком адарваў сваю шыюкую галаву ад зямлі і флегматычным поглядам акінуў сваё субсудзіццё.

Загарэлы, з грубай апрацоўкай дэталей, твар яго належаў да таго тыпу, калі пра чалавека нельга сказаць, што яго вочы, напрыклад, або ўсмешка з'яўляюцца «люстры думаш».

Не, твар доктара адрозне не чытаўся.

І дзечкі, і акцёр, звыкнуў за месяц да ўсіхх нечаканых пераходаў у паводнінах свайго сабра, насцірожаліся, злавіўшы ў яго тоне і поглядзе нейкае абнаючае адценне і яны не памыліліся.

— Як вам вядома, я не жанчыналоў, і жаночая свядомасць незольна закруціць мне галаву так, як, скажам, гэта можа зрабіць з вамі, малады чалавек, — кароткім кіўком галаву звярнуў хірург да летніка. — Я сустракаў розных жанчын, наглядзеўся німаля так званых вернасцей і нявернасцей і скажу вам, калі вас гэты цікавіць, вочы што не ўсыкую жаночую нявернасць можна асуджаць і кідаць у яе каменем і наадварот: ішная вернасць гроша паламанна не варты.

— Туманна, доктар, туманна. Мой слабы разум ніяк не здольны зразумець вашага туманчання... — жуочы ў зубах патухшую папару, ланіва перабіў Анішчанку Громаў-Дар'яльскі.

— Нічога, зразумееце, — абьякава азваўся той і, перавярнуўшыся на спіну і закінуўшы за галаву руку, пачаў нейкім не сваім, паміжчужым голасам:

— Год назад я быў сведкам аднаго так зважана «незалежнага каханья».

— А свахай часам вы не былі? — іранічна ўсімхуючыся, паішкаўсі акцёр.

— Не, не быў. Мне проста адрозу вельмі цяжка было разабрацца ў сваіх уласных адносінах да гэтага каханья, а потым, калі я разабраўся, дык я зразумей, што збыдшоў яму... Хоць, шыра кажучы, зайздросціць не было чаму.

— Туманнасць і ніякага праяснення... Не адважваюся Громаву-Дар'яльскаму, доктар працягваў сваё апавяданне, не адрываючы погляду ад вершніцкай тоненькай маладой бязкі, якая расла поруч.

— З год назад у нашу бальніцу паступіў хворы майго, прывадыла ўзросту, гадоў гэтак пяцідзесяці. Аздым таварыстаў гэтак пяцідзесяці, у ваіну — камандыры, выдатныя работнікі, атрала... З кудымі ён сустражаўся не разі датак, як мы кажам, меў не адну. Да нас яго прывялі таксама старыя раіны... Яму была зроблена трэмінавая аперацыя, аднак на першых часах яна не дала чаканага палашэння, і доўгі час усё мы не маглі ніяк здагадацца, што было прычынай гэтага: медыцынская памылка ці сама хвороба павяла сібе іначай, чым звычайна.

У нашай хвороба былі дачка і жонка. Дачка такая, ведаеце, моладя сталеяная паненка, якой ніколі не выстарачала часу

госці, але поглядам, у якім была нямыя просьба не рабіць гэтага, яна забараніла мне мой намер. Я адчыніў азеры і іранічна ўсміхнуўся.

Хворы ляжаў на спіне, заплюшчыўшы вочы. На лёткі скрып дзвярэй ён павольна павярнуў галаву, і ў поглядзе яго адбіўся спалох і незадавец.

— Родны мой! — забыўшыся пра півоні, працягнула яна насустреч яму руку. Півоні падалі ёй пад ногі, і яна па гэтых блазічных кветках пайшла да яго ложка з працягнутымі рукамі.

Ён глядзіў яе галаву, якая, не ведаю, ад слёз ці ад смеху, дробна ўздыглася ў яго на грудзях, і паўтараў толькі два словы: «Дзівучынка мая!»

— Піканты момант. Спадзяюся, вы, як і належыць аджытэменту, саюснава рэтыраваліся і не пажадалі быць сведкам такой інтымнай сустрачкі — не стрымаўсі акцёр, падносячы залучку да патухшай папаросы.

— Рэтыраваўсі, што-ж яшчэ мне заставаўся рабіць? — проста гэдзіўсі доктар.

— Якую мараль у сувязі з гэтым вы прапанаваўі, паважаны экзудат? Палюбоўніца заўсёды мілейшая, тым больш, калі яна «алекая кветка», а жонка старая...

— Вы пакавіні, — коратка алазваўсі доктар. — Усё справа ў тым, што гэтая жанчына была таксама яго жонкай. Так, так, шануючы трагік. Не глядзіце на мяне вачыма Мефістофеля, які святкуе перамогу над добрычынствам... Яна была яго жонкай і самай пяккія галы яго жыцця — у партызанскай галы.

— Справа зразумелая, — зноў паспрабаваў іранізаваць актёр, — мала котры партызанскі начальнік абходзіўсі без палобнай маральнай падтрымкі...

— Я адчуваўсі-бы вас, каб не быў перакананы, што на самай справе вы куды разумеішы і чыснейшы, чым ваш аяё... Дык вось, — гэтак-жа спакойна працягваў доктар, — наш хворы расказваў мне пра гэтую жанчыну. Здаецца, яшчэ вочына 42 года, аднойчы вечамам, ён з некалькімі сваімі хлопцамі прыехаў у вёску, куды часта наведваўсі таксама і немцы... Зайшоў ў краіную хату. А там вачоркі: хлопцы, дзяткі... Там была і яна, студэнтка медыцынскага ўніверсітэта. У першы дні ваіны пайшла з таварышчай да яе большой перацакаць ліхалеце, бы так і застаўся тут. Даламу дабрацца было немагчыма...

Ну, вядома, пасядзлі, пагутарылі з распадарамаі, распыталі сёс-то, што іх цікавіла, у моладзі, псараманіі іх, што сілзьяў дома, на пені, скарэаціні іх, а на развітанне павіталі наведана ішчы... У навуцы раз з імі пайшлі ўжо і высковыя хлопцы, пайшла і Назая... У атрале яна, як умела, ланіла параненых і хворых, хадзіла разам з хлопцамі «на жалезку» і ў разведку, мала і латала ім азеніе. І заўсёды, што-б яна і рабіла, за яку-б справу не брадася, у кожным жэсце яе, у кожным руху і слове была заўсёды жанчына чужая, пачытноя, кланатлівая. Яна ведала, калі лепш пачаўнаць, калі лепш прыкрыкнуць на хлопца і добра паланіць іх... Ведала таксама, калі заспаваць ім, ласным салатам, сардэчную песню... А спяваць яна умела так, што сэрца ў чалавека адраваўся...

— Вось так непрыкметна ўсё і здарылася. Прышло каханне, а з ім і яго неразлучныя спадарожнікі: ішчасіе і боль. Ён нічога не зваўся на ваіну, ні ад чаго не адмаўляўся. Яна таксама ведала, што ў яго ёсць жонка і дачка... Наасустреч пайшлі яны адзін аднаму, не аглядаючыся назад і нічога не заглаваючы наперад...

А калі скончылася ваіна, у іх ужо было кахання... Потым прыхаля яго жонка... Сустрэкаюцца так званым «разумным» жонкі, якія на ўсё, што-б і не зарылася з іх мужамі, заплюшчываючы вочы, сівяржаючы, што ўсё, што адбывалася без іх, — іх не абыходзіць... Да ліку такіх «разумных жонкаў» належала і гэтая жанчына. Усё абшлось піха, без гэтага.

«Жаноцкая» жонка завала сваё месца, «нежаночая» пахала забудоваць жыццё новага аяё, з сям'ям.

— Ён жа атрымаў пасаду, адпаведную сваім бадзям, заслугам, і пачаўшыся спяганіа і «непрыемнасцей» на службе, застаўся «маральна стойкім таварышам», і прыкладным сям'янінам.

— Усё роўна, праз гады ўжо, гэтыя людзі любілі адзін аднаго. Любілі пасля ўсяго перажатка, крўдынага і ўніжаўнага, на што гэдзілісі і пайшлі абое.

Яна пазней таксама выйшла замуж і мела ўжо другога сына ад другога чалавека...

— Ну, і чым-жа скончылася гэтая сустрачка? — неспрыяльна звярнуўся да доктара Сакалоў, які веруў у шырачыся чалавечыя пацужыўці.

— Чым скончылася? Яна прабыла дзён пяць, і скажу вам, што за гэтыя пяць дзён з нашым хворым адбыліся такія змены, якіх мы не маглі дабіцца агульнымі намагаючымі за два месяцы дагэтуль. Нельга было пазнаць гэтага чалавека ў яго ўзніўся настрой. Ён сам пачаў прасіць, каб яго прынеслі сюды. Некалькі разоў запрашаў мяне зайсці да яго і злякаваў мяне з «узнагарода», якую я падаваў яму за яго шпэргі... Па натуры ён быў гумарыст і любіў пажартываць.

— Я не ведаю, аб чым яны гутарылі, што ў іх было ў думках адносна будучага. Магу адно толькі сказаць, што я быў сведкам таго, як вялікае чалавечае пацужыўці, у якім было ўсё, што хочане, і каханне, і вернасць, і нявернасць, зрабіла балай што цуд... Тыдні праз два наш хворы выпісаўся з бальніцы.

Доктар змоўк і працягнуў руку за актёрнымі папаросамі. Закупуў.

— Ну, а яна, ваша Грэхен? — не без цікавасці звярнуўся да яго актёр.

— Яна? Пахала да сваіх сыноў, да мужа.

— І на гэтым па ўсім каханні? — Чаму «па ўсім каханні»? Каханя не ампутуе...

І, ужо не адказваючы актёру, а бышам разважваючы з сабой, доктар працягваў:

— Ну, яго я, дапусцім, разумею. Яму было каго і за што любіць... А вось яна? За што яна яго любіць, калі, па сутнасці, яна павіна зневажаць яго?... Яму, бач, страшней было атрымаць вымову можа ад такога-ж, як ён, ці ў дзясціх разоў большага «грэшніка», чым адмовіцца ад жанчыны, якую ён сапраўды любіў і якая яго любіла! І ўсё-ж, мусіць, было нешта ў ім светлае, чыстае, што трымалася ў яго сэрцы маіней за ўсё гэтыя крўды і абразы... Нешта такое чалавечае, што, глядзячы збоку, адрозу не заўважыць, не разгледзіць...

— Сапраўды, справа складаная, — пасля кароткага маўчання ўпершыню за ўсё размову гэдзіўсі Громаў-Дар'яльскі.

Сакалоў маўчаў, жуочы тоненькую мятлюковую субіліку.

— Вечная тэма... Усе чалавечыя сэрцы, браткі, на адзін аршынь мераш пельга... І доктар моцна залягнуўся табачным дымам.

ПІСЬМЫ У РЕДАКЦЫЮ

Захоўваць памяць аб рэвалюцыянерах-ленінцах

Малады інак быў аршытанам у адзін дзень з В. І. Леніным і іншымі членамі «Саюза барацьбы за вызваленне рабочага класа». Пры аршыне ў яго былі зноўлены лістоўкі, накіраваныя супраць нара. Гэта быў беларус, родам з вёскі Студзеньскі Клічэўскага павета Магілёўскай губерні, — Панцеляймон Мікалаевіч Ленішыцкі, які ішчы ў 1890 годзе за рэвалюцыйную работу сярэд студэнтаў быў выслонаны з універсітэта і высланы з Пецярбурга.

Маладога рэвалюцыянера ў турме трымалі пад суровым наглядам, аднойчы яго выклікаў жандар і заявіў:

— Да вас прыйшла ваша нявеста.

Панцеляймон Мікалаевіч адзіўсі: «Нявеста? Нема ў мяне яе, — падумаў ён і тут-жа здагадаўсі, што гэта, наўваўна, рэвалюцыяны Чырвоны Крыж накіраваў дзятку, каб дапамагчы яму наладзіць сувязь з таварышамі на волі. Так маладая курьска-рэвалюцыянерка Ольга Барысаўна Пратапова стала турэмнай нявестай Панцеляймона Мікалаевіча.

Праз два гады, у лютым 1897 года, перскі суд асудзіў В. І. Леніна, П. М. Ленішыцкага і іншых рэвалюцыянераў на тры гады ссылькі ў сяло Шушэцкае Епісейскай губерні. Разам з Панцеляймонам Мікалаевічам пахала і Ольга Барысаўна, якая пазней стаяніца яго блізкай сабрам на ўсё жыццё.

Суровым было жыццё В. І. Леніна і яго рэвалюцыяны сяброў у сібірскай ссылькі. Нягледзячы на гэта, рэвалюцыяныя работа там не спыняліся. У руху В. І. Леніна аднойчы трапіў маніфест «Жаўнамістаў Крайноўчых трапіў маніфест прычыну для збору ссылькі, каб даць адказ сацыял-дэмакратычнаму зьвестку зьвестку нараджэння дачкі Панцеляймона Мікалаевіча Ленішыцкага — Олі і пайшла разам з Валадзімірам Леніным «Прагэт расійскіх сацыял-дэмакратраў», які з'явіўся праграмным дакументам у падрыхтоўцы пролетарскай партыі ў Расіі.

Пасля ссылькі Ленішыцкі сустракаюцца з В. І. Леніным і зноў вядуць рэвалюцыяную работу. Панцеляймон Мікалаевіч прымае актыўны ўдзел у арганізацыі і распаўсюджванні газет і зноў высланы ў Сібір. Яна з мужам пахала і Ольга Барысаўна. Яны ў 1903 годзе дапамаглі сваіму мужу ўчыніць са ссылькі і схаванні ў Швейцарыі. У Жэневе П. Ленішыцкі працуе пад кіраўніцтвам В. І. Леніна, прымае ўдзел у падрыхтоўцы III з'езду партыі.

Такі пачатак рэвалюцыянай дзейнасці слаўнага сына беларускага народа Панцеляймона Мікалаевіча Ленішыцкага, вернага левіцы, уздзельніка трох рускіх рэволюцый, які можа зрабіць іх у амаўчання янаваў Вялікага Кастрычніка, займаючы раз адказных пасаду у гадзі мірнага будаўніцтва сацыялізма.

Вось чаму хочацца кінуць доктар у адрас нашых некотрых музей рэспублікі за тое, што жыццё і рэвалюцыяныя аяенасі такіх беларусаў-ленінцаў, як П. Ленішыцкі, яшчэ далёка не дастаткова асявятляюцца.

М. МЕЛЬНІКАУ.

Наспеўшае пытанне

Сельскія ўстанова культуры звяклімы праводзіць шырокую культурна-асветную работу сярэд працаўнікоў калгаснай вёскі.

Але ёсць яшчэ раздзёл наважаных пытаньняў, якія пераважваюць культурна-асветнай работы ў вёсцы. Гэта перш за ўсё пытанне аб развіццё сельскіх культурна-асветнаў. Возьмем для прыкладу наш Залескі сельскі савет Смагонскага раёна, на тэрыторыі якога знаходзіцца калгас «Чырвоны партызан». У гэтым калгасе размяшчаюцца Дом культуры (у цэнтры арцель), пачаў-жа на алегласці 500 метраў ёсць сельская бібліятэка ў адным будынку з калгаснай бібліятэкай.

Пры сельскім Доме культуры таксама ёсць свая бібліятэка з кніжным фондам дзве з паловай тысячы экзэмпляраў, у якой налічваецца 250 чытачоў. У сельскай бібліятэцы — дзве тысячы тамоў кніг і 220 чытачоў. Паўстае пытанне, ці мэтазгодна мець у адным невялікім калгасе пачаў дзве бібліятэкі: пры Доме культуры і сельскаю, на адным і тым-жа сельскім будынку, а калгасную — трэцюю, прытым тут-жа, на тэрыторыі калгаса, знаходзіцца яшчэ дзве школьныя бібліятэкі?

Ці не лепш было б аб'яднаць бібліятэкі сельскаю і пры Доме культуры ў адну? Гэты-б у такой бібліятэцы налічалася чатыры з паловай тысячы кніг. З работай мо-б справіцца адзін бібліятэкар, а другога месца было-б прызначыць масавіком сельскага Дома культуры, які алкаваў-бы за культурна-масавую работу, у прыватнасці кіраваў-бы мастацкай самадзейнасцю. Гэта дало-б магчымасць значна палашчыць умовы для культурнага адпачынку працаўнікоў калгаснай вёскі.

Гэтае пытанне ў жніўні месяцы ўзнімаў абласная газета «Калгасны жыццё», пасля чаго некотарыя раёны Маладзечанскай вобласці правялі такія аб'яднанні, і гэты вельмі дапамагло ў рабоце. У нашым раёне пакуль што на гэта не ідуць, чалавечы ўказанні вышэйшых арганізацый.

В. СУРМАЧ, дырэктар Залескага сельскага дома культуры Смагонскага раёна.

Гаворыць Ванштын

З вялікай радасцю ўспрымалі члены сельсавета імя Сталіна Старобінскага раёна вестку аб тым, што ў калгасе абстаўляецца свай радмбэўсцэ.

І сапраўды, хутка амаль 400 радмбэўсцэў было ўстаноўлена ў дамах калгаснікаў. Але слухачы перадачы з Масквы, Мінска калгаснікам даводзіцца рэзка. Справа ў тым, што старшыня калгаса Ванштын зусім не цікавіцца работай радмбэўсцэў, Тут няма дзятку, апаратура часта застаецца без нагляду.

Затое ў датах калгаснікаў часта разніцына голас старшыні. Праз радмбэўсцэў перадае брыгадзірам наравы на працу, чаму можна чуць яго ляяку і праборкі.

У Старобінскім раёне працуюць адзін міжкалгасны і чатыры калгасны радмбэўсцэў. Аднак сур'ёзным недахопам з'яўляецца тое, што раённая кантора сувязі (началнік т. Семя) самаўхілялася ад кантролю і дапамогі калгасным радмбэўсцэў. У раёне мала радмбэўсцэў у дамах калгаснікаў.

Ф. СКРЫГАН, прапагандыст Старобінскага райкома партыі.

На кніжнай паліцы

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшла з друку і паступілі ў продаж наступныя новаыя кнігі:

Ян Райніс. «Выбранас». Складу Артур Вольскі. Прадмова Віталія Вольскага. Тыраж 5 тыс. экз., стар. 132. Цана 2 руб. 75 кап.

Піліп Пестрак. «Сустрачэнне на барыкадах». Раман. Кніга першая. На рускай мове. Аўтарызаваны пераклад з беларускай мовы П. Кабарэўскага. Тыраж 100 тыс. экз., стар. 368. Цана 8 руб. 80 кап.

Я. Браўнеская. «Вандрукі меднага грывіка». З польскай мовы перакладу Максім Танк. Малюнк А. Паслядзюна. Тыраж 7 тыс. экз., стар. 132. Цана 2 руб. 75 кап.

«Песні самадзейных кампазітараў БССР». Пад рэдэкцыяй Р. Пукста. Тыраж 2 тыс. экз., стар. 56. Цана 5 руб. 65 кап.

На кніжнай паліцы

Галоўны рэдактар Васіль ВІТНА. Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Дзімітрый АРЛОУ, Уладзімір АЛОУНІАУ, Алесь БАЧЫЛА (наменік галоўнага рэдактара), Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Ірына ЖДАНОВІЧ, Яна НАЗЕНА, Барыс ПЯРКОУСНІ, Рыгор ШКРАБА.

Абьякаваць ці нежаданне прапагандаваць кнігу

Пытанне распаўсюджвання беларускай літаратуры праз кніжны гандаль нашай рэспублікі з кожным годам набывае ўсё большае значэнне ў сувязі з ростам і развіццём літаратуры.

Аднак нашы выдавецтвы вымушаны выпускаць амаль кожнай кніжцы стаяць у залежнасці ад таго, што скажуч з гэтай прычыны работнікі кніжнага гандлю.

Гандлёва-ж арганізацыі прымушай іці на ліні найменшага супраціўлення, глядзячы на распаўсюджванне кнігі больш чым абьякава. Таму надывайч дрэнна пастаўлены ў нас на перыферыі арганізацыі і прапаганда продажа мастацкай літаратуры.

Надаўна брыгада пісьменнікаў, у якой прымаў ўдзел і працэўнік Тэатра юнага гледача, правяла атаратуры вечаў у Юрацішчах. Вечаў ажрава паказаў, што моладзь любіць і шануе сваё мастацкае слова. Прысутныя не толькі дэла і сардэчна прымаў кожнае выступленне, але актыўна, з маладым запалам, самі выступалі. Маладая настаўніца працэўскага дэла не даклад аб творчасці Максіма Танка і іншых беларускіх паэтаў.

Але калі на другі дзень мы зайшлі ў кніжны магазін, якім заглава Наталія Кавальская, дык з беларускай літаратуры знайшлі толькі адзін том Коласа.

На пытанне: «Чаму няма нічога з беларускай літаратуры?» загадчыца, крмху саюмачыма, адказала:

— Ведаеце, яе ніхто не купіла, акрамя бібліятэк, дык мы і выпісаем яе толькі згодна з патрабамі бібліятэчных работнікаў.

Не лепш парадаваў нзе і кувятма, дзе працуе загадчыкам тав. Шайбаў. Прадаў, там аслухалі мы трохтомнік Кандрата Крапівы, але гэтыя кнігі залжалі так далёка ў куде паліцы, што каб не добра аямава вадкага, дык іх нельга было-б заўважыць.

У вёсцы Гальштаны загадчык кніжнага магазіна тав. Сосенскі на наша пытанне, чаму няма ў магазіне беларускіх выажа, сказаў:

— Беларускія кніжкі ёсць у нас, але яны на складзе, калі хочаце купіць, дык прывяраю.

— Чаму-ж яны на складзе, а не на паліцы?

Не выпісаваю газет і часопісаў

Сёлета лепш, чым летас, праходзіць у Скідзельскім раёне падпіска на часопісы «Беларусь», «Полымя» і газету «Літаратура і мастацтва». На гэтыя выданні загадаў быць падзелены зыжкі амаль ад усіхх культурна-асветнаў, а таксама школ і калгаснаў. Многа выпісана і індывідуальнымі падпісчыкамі. Так, напрыклад, настаяніым падпісчыкам на газету «Літаратура і мастацтва» з'яўляюцца настаўнікі Скідзельскай сярэдняй школы тт. Бірулёў, Кемель, а таксама тав. Шэйпак з Раўкоўскай сямігадовай школы і т. Парфэнава з Глінянскай сямігадовай школы.

Часопісы «Беларусь» і «Полымя» выпісаюць тт. Мышко, Кісялёва з калгаса імя Андрэя.

Аднак, як ні дзіўна, але не выпісалі газету «Літаратура і мастацтва» чытальнікі падпісчыкамі. Так, напрыклад, настаяніым падпісчыкам на газету «Літаратура і мастацтва» з'яўляюцца настаўнікі Скідзельскай сярэдняй школы тт. Бірулёў, Кемель, а таксама тав. Шэйпак з Раўкоўскай сямігадовай школы і т. Парфэнава з Глінянскай сямігадовай школы.

Часопісы «Беларусь» і «Полымя» выпісаюць тт. Мышко, Кісялёва з калгаса імя Андрэя.

Аднак, як ні дзіўна, але не выпісалі газету «Літаратура і мастацтва» чытальнікі падпісчыкамі. Так, напрыклад, настаяніым падпісчыкам на газету «Літаратура і мастацтва» з'яўляюцца настаўнікі Скідзельскай сярэдняй школы тт. Бірулёў, Кемель, а таксама тав. Шэйпак з Раўкоўскай сямігадовай школы і т. Парфэнава з Глінянскай сямігадовай школы.

Часопісы «Беларусь» і «Полымя» выпісаюць тт. Мышко, Кісялёва з калгаса імя Андрэя.

Аднак, як ні дзіўна, але не выпісалі газету «Літаратура і мастацтва» чытальнікі падпісчыкамі. Так, напрыклад, настаяніым падпісчыкам на газету «Літаратура і мастацтва» з'яўляюцца настаўнікі Скідзельскай сярэдняй школы тт. Бірулёў, Кемель, а таксама тав. Шэйпак з Раўкоўскай сямігадовай школы і т. Парфэнава з Глінянскай сямігадовай школы.

Часопісы «Беларусь» і «Полымя» выпісаюць тт. Мышко, Кісялёва з калгаса імя Андрэя.

Аднак, як ні дзіўна, але не выпісалі газету «Літаратура і мастацтва» чытальнікі падпісчыкамі. Так, напрыклад, настаяніым падпісчыкам на газету «Літаратура і мастацтва» з'яўляюцца настаўнікі Скідзельскай сярэдняй школы тт. Бірулёў, Кемель, а таксама тав. Шэйпак з Раўкоўскай сямігадовай школы і т. Парфэнава з Глінянскай сямігадовай школы.

Часопісы «Беларусь» і «Полымя» выпісаюць тт. Мышко, Кісялёва з калгаса імя Андрэя.

Аднак, як ні дзіўна, але не выпісалі газету «Літаратура і мастацтва» чытальнікі падпісчыкамі. Так, напрыклад, настаяніым падпісчыкам на газету «Літаратура і мастацтва» з'яўляюцца настаўнікі Скідзельскай сярэдняй школы тт. Бірулёў, Кемель, а таксама тав. Шэйпак з Раўкоўскай сямігадовай школы і т. Парфэнава з Глінянскай сямігадовай школы.

Часопісы «Беларусь» і «Полымя» выпісаюць тт. Мышко, Кісялёва з калгаса імя Андрэя.

Аднак, як ні дзіўна, але не выпісалі газету «Літаратура і мастацтва» чытальнікі падпісчыкамі. Так, напрыклад, настаяніым падпісчыкам на газету «Літаратура і мастацтва» з'яўляюцца настаўнікі Скідзельскай сярэдняй школы тт. Бірулёў, Кемель, а таксама тав. Шэйпак з Раўкоўскай сямігадовай школы і т. Парфэнава з Глінянскай сямігадовай школы.

Часопісы «Беларусь» і «Полымя» выпісаюць тт. Мышко, Кісялёва з калгаса імя Андрэя.

Аднак, як ні дзіўна, але не выпісалі газету «Літаратура і мастацтва» чытальнікі падпісчыкамі. Так, напрыклад, настаяніым падпісчыкам на газету «Літаратура і мастацтва» з'яўляюцца настаўнікі Скідзельскай сярэдняй школы тт. Бірулёў, Кемель, а таксама тав. Шэйпак з Раўкоўскай сямігадовай школы і т. Парфэнава з Глінянскай сямігадовай школы.

Часопісы «Беларусь» і «Полымя» выпісаюць тт. Мышко, Кісялёва з калгаса імя Андрэя.

Аднак, як ні дзіўна, але не выпісалі газету «Літаратура і мастацтва» чытальнікі падпісчыкамі. Так, напрыклад, настаяніым падпісчыкам на газету «Літаратура і мастацтва» з'яўляюцца настаўнікі Скідзельскай сярэдняй школы тт. Бірулёў, Кемель, а таксама тав. Шэйпак з Раўкоўскай сямігадовай школы і т. Парфэнава з Глінянскай сямігадовай школы.

Часопісы «Беларусь» і «Полымя» выпісаюць тт. Мышко, Кісялёва з калгаса імя Андрэя.

Аднак, як ні дзіўна, але не выпісалі газету «Літар